

İS KAZALARI VE BESLENME BİÇİMİ

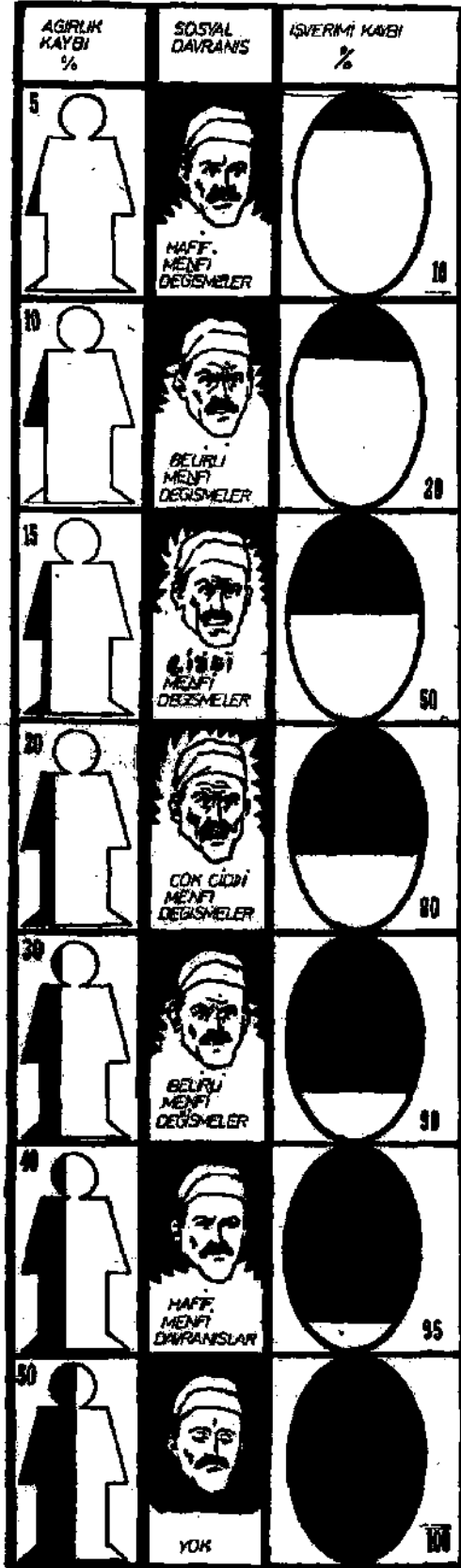
Dr. Osman Nuri KOÇTÜRK

Zonguldak Kömür Havzasında sık sık görülen iş kazaları nedeniyle, Maden Mühendisleri Odası'nca hazırlanarak 21 Kasım 1975 günlü Birlik Haberieri'nde yayınlanan ve kazaların en aza indirilmesi için öneriler getiren raporda, üretim zorlamaları ile göçüklerin neden olduğu ölüm sayısı arasındaki ilişkiler ve paralellik açıkça gösterilmiştir (1).

Araştırmacılar getirdikleri öneriler arasında, işçilerin beslenme sorununun da önemle ele alınması gerektiğini hatırlatıyorlar. SSK'na tabi işyerlerinde çalışan 1 milyon 800 bin kadar işçinin, almakta oldukları cari ücretler ortalamasının, üç çocuktaki ve beş nüfuslu bir ailenin yalnız yiyecek ihtiyacını güçlükle karşıladığı, asgari ücretlerin ise, işçinin alması gereken ücretin dörtte birine yaklaştığı, daha önce İnşaat Mühendisleri Odası adına verilen bir konferansta, resmi verlere dayanılarak ayrıntılı biçimde anlatılmış, bu konferansın özeti aynı dergide yayınlamıştı.

İş kazalarının yalnız Zonguldak Havzasında değil, tüm işyerlerinde ve işkollarında yadırganacak kadar yüksek olduğu herkesin bildiği ve birçok vesileyle açıklanmış bir gerçektir. Durumun böyle oluşunda, her mahallede bir milyarder yardma amacıyla yola çıkmış, bunu gerçekleştirmek için herşeyden çok besin maddeleri fiyatları üzerinde oynayan ticaret ve endüstri burjuvazisi ile bu kadroların emrine girmiş siyasal gurupların önemli rolleri ve sorumlulukları olduğu unutulmamalıdır.

Hızlı bir sermaye birikimi sağlamak, kapitaist hegemonyayı sağlam ve sürekli hale getirmek için, ücretleri düşük, ihtiyaç maddeleri ve hizmet fiyatlarını yüksek tutan egemen güçler, işçilerin üretim için harcadıkları besin yapıtaşlarını, dengeli ve yeterli biçimde almalarını engellemekte, onları kendi dokularını yakıt gücü kullanmaya ve yarı açlık halinde (yalancı tokluk) köleci düzen kurallarına göre çalıştırmaktadırlar. Bu durum bilim dilinde o t o f a j i olarak bilinmekte, otofafi halin*deki işçinin dikkatinin azaldığı, sosyal davranışının değiştiği, işveriminin düştüğü; uzun süre çalışma yeteneğinin yitirdiği, Amerikalı bilgin K e y s tarafından uygulanmalı bir deneme ile saptanmış bulunmaktadır.

YARI AÇLIK HALİNDE ÇALIŞMAYA ZORLANMANIN İŞVERİMİ VE İŞÇİNİN SOSYAL DAVRANIŞLARINA ETKİLERİ

işçi zorlanarak çalıştırılıp, ücret düşük tutulursa, alınan ile harcanılan arasında bir açık ortaya çıkacak sonunda, dokularını yakıt gibi kullanma yüzde 10 zayıflaması işveriminin yüzde 20 azalmasına, sosyal davranışın belirli biçimde bozulmasına neden oluyor. Zayıflama yüzde 15 olunca işverimi yüzde 50 azalmakta, sosyal davranış bozuklukları ciddi bir hal almaktadır. Ağırlık kaybı yüzde 20 olunca işverimi yüzde 80 yitiriliyor, sosyal davranış çok ciddi biçimde bozuluyor. Grevler, boykotlar ve diğer toplumsal patlamalar bu dönemde görülüyor, (tahminimize göre ülkemiz bu sınırdadır)

Üretim zorlamaları, terör, pahalılık ve siyasal baskı daha da yoğunlaştırılır bu nokta aşılsa o zaman işverimi yüzde 90 azalırken, sinmenin başladığı ve sosyal tepkinin korkunun baskısı altına girdiği görülüyor.

12 Marttan sonra başlatılan baskılar ve pahalılığın bugün de sürdürülmek istenmesi, işçi ve zinde güçler üzerindeki uygulamalar emperyalist - kapitalist güçlerin bu döneme girme hevesinde olduklarını kanıtıyor. Ancak işverimi yüzde 90 [oranında yitirilmiş işçilerin ürettikleri ile ayakta duramayacağımız aşıkardır. Uygulama bu düzeye ulaşırsa hep beraber batırız. O zaman savunma da tehlikeye girecektir.

Çalışanların ücretlerinin yükselmesi ve fiyatların sermaye kârlarının ve artı değerini düşürülerek ucuzlatılması en acil sorunumuzdur.

Yarı Açlıkta Mental Değişmeler

Yarı açlık ve-kötü beslenme halinde ortaya çıkan mental değişmeler, deney-sel olarak saptanmış ve psikolojik gerilemeler tanımlanmıştır.

Kötü beslenenlerde öncelikle ruhi depresyon hali ve miskinlik dikkati çeker. Başkalarıyla konuşma isteği ve beceri azalır. Olaylar karşısında tepki artar (irritabilite). İnsiyatif ve karar verme yeteneği kaybolur. Mental kapasite daralır. Çevreyle ilişkiler smirlanır. Topluca ortaya çıkan tablo bir aptallık tablosudur. Sosyal davranış bozulur. Amirlere ve komşulara karşı saygı kalmaz. Yarı açlık çoğunluğu etkiliyorsa hırsızlıklar ve kanunsuz davranışlar artar. Çok ileri hallerde çevreyle ilgisiz, ve sinmiş bir insan ortaya çıkar. İ

Bütün bu değişiklikler hazaların ve kozalar sonucu ölüm miktarının artması için önemli nedenlerden birini oluşturur.¹ İş bu kadarla kalmaz, durum üretimi de etkiler.

Ruhr Gözlemi

İkinci Dünya Savaşı sırasında Rum- Bölgesi kömür ocaklarında çalışan işçilerin ürettikleri ortalama kömür miktarı ile üretim için harca-yabildikleri kalori miktarı arasında bir korrelasyon olduğu görülmüş ve bu gözlem bilim literatürüne aktarılmıştır. (2)

1939 yılında işveren ftühr Bölgesi kömür işçilerine 4500 kalorilik bir beslenme olanağı sağlıyor, işçi bunun 2200 kalorilik miktarını yaşama payı olarak tükettikten sonra, geri kalan 2300 kaloriyi, iş kalorisi olarak değerlendiriyordu. Bu beslenme koşulları altında işçiler bir iş gününde, işçi başına 1.9 ton kömür üretebilmektedirler. I , ; \ ,

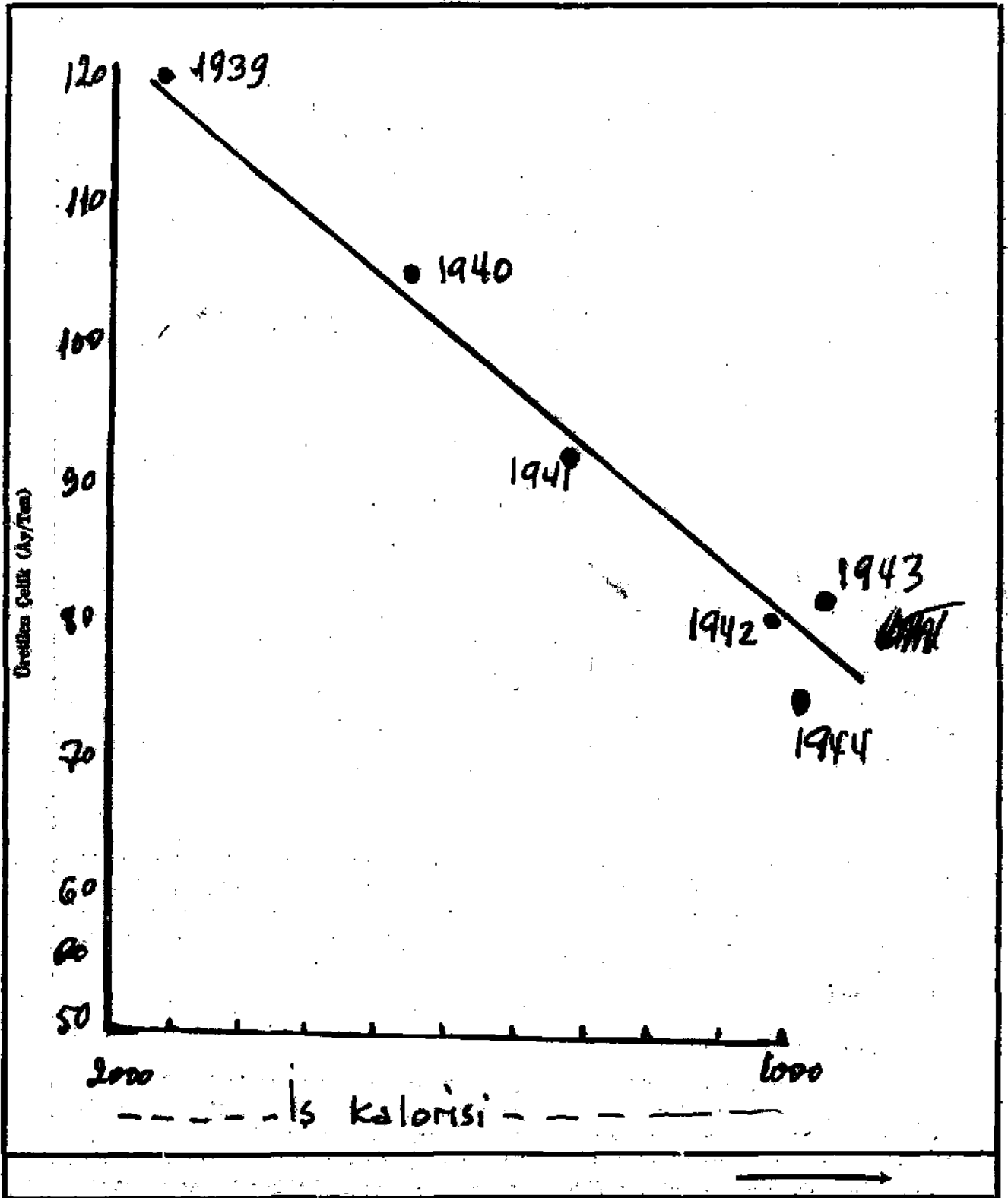
1942 yılına doğru zorlaşan beslenme koşulları nedeniyle işçilere iş kalorisi olarak sadece 1700 kalori sağlanabiliyordu. Bu durum üretilen miktarın yavaşça düşmesine neden oldu. Durum daha da ağırlaşmış, işçiye iş kalorisi olarak sağlanabilen miktar 900 kaloriye düşünce, üretimin belirgin şekilde azaldığı farkedilir oldu. İş için sağlanabilen kalori miktarı 1944 yılında 1900 kaloriye yükselince, bir İdinin bir günde ürettiği ortalama kömür miktarı yeniden 1.65 tona yükseldi.

Çelik işçileri

İkinci Dünya Savaşı sırasında çelik işçileri üzerinde yapılan gözlemler önceki bulguları doğruluyordu. 1939 yılında İş kalorisi olarak, günde 1900 kalori sağlanabilen işçiler, ayda ortalama 120 ton çelik üretebiliyorlardı. Savaşın sonuna doğru 1944 yıllarında her çelik işçisine sağlanabilen günlük iş kalorisi 1150 kaloriye düşünce, işçi başına üretilen aylık çelik miktarının ortalama 80 ton civarında olduğu gözlemlendi.

Türkiye'deki koşullar

Ülkemizde besin maddelerinin aşırı derecede pahalı ve ücretlerin düşük oluşu nedeniyle, işçilerimizin son derece kötü ve dengesiz beslendikleri bilinmektedir. Ankara'da işçiler üzerinde yapılan bir inceleme, işçi evinin günde 8 somun ekme ve 77 gram etle beslendiği saptanmıştır. Oysa bu eve girmesi gereken günlük en az et miktarı 720 gramdır. Evlerine yılda bir kez et götürebilen işçiler, soruşturmaya tabi tutulan işçiler arasında yüzde 50-60*1 bulunmaktadır. Yumurta 150 kuruş, peynir 50 TL, sütün kilosu 10 TL dir.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA
ÇEÜK İŞÇİLERİNDE
BESLENME VE ÜRETİLEN
ÇELİK MİKTARI İLİŞKİSİ

İnsan, hergün besinlerden aldığı kaloringin 2200 kalorilik miktarını, vücut ısısının sabit tutulması, kalbin çarpması, bağırsakların çalışması vb. nedenlerle yaşama payı olarak harcar ve bu enerji üretimi katılmaz. İş kalorisinden artan ve üretim için kullanılan kalordir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında 1900 iş kalorisini ayırabilecek biçimde beslenen Alman işçilerinin ayda 120 ton çelik ürettikleri gözlenmişti.

Daha sonra besin sıkıntıları başladı ve 1942-1944 yıllarında sağlanabilen İş kalorisini 1150 kalori civarında bulunuyordu.

Bu durum insan başına Üretilen aylık çelik miktarını 80 tona kadar düşürdü. İşçinin iyi beslenememesi nedeniyle kömür ve çelik üretiminde başlayan gerilemeler Almanya'nın savaşı kaybetmesinin en büyük nedenlerinden biri oldu.

Beslenmenin yetersiz olduğu halterde üretimi zorlamak mümkün değildir. Üretimi artırmanın yolu işçinin iyi beslenmesi, bunun için ücretlerin yüksek tutulmasından geçer. Türkiye savaşta değildir. Üretimi artırmak gerekiyorsa, işçi ve ailesinin gereği gibi beslenmesine yetecek ücretler ödeyebilir, ya da besin fiyatlarını ucuzlatmak için gerekeni yaparız.

Fiyatlar bu düzeydeyken sigortalı işçinin aldığı ortalama cari ücret 80 TL civarındadır ve bu ücretle işçi evinin beslenmiş, barınma, ısınma, aydınlanma, giyim, temizlik, taşıt, eğitim, sağlık koruma, dinlenme ve eylem ihtiyaçları karşılanacaktır. Tüketim endüstrisi ve fırsatçı odakların kitle haberleşme araçlarını da işçilerine alarak sürdürdükleri tüketim propagandası, işçi sınıfını etkilemekte, peslenme dışı harcamalar artarken, işçi, eşi ve çocuklarıyla yarı aç yaşamaktadır.¹

Bu konuda inceleme yapmak, işçinin çalışma koşulları ile beslenme olartakları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak, asgari ücretleri ve ücretleri etkileyeceğinden, egemen çevreler konuyla ilgilenilmesini istememekte, toplum sorunlarını, bilimsel açıdan inceleyerek açıklamak ve iktidarlara önerilerde bulunmakla yükümlü olan üniversitelerimiz (Üniversiteler Yasası, Madde 3) üzerlerine ölü toprağı serpilmişçesine susmaktadırlar. TÜBİTAK ve benzeri kurumlar aynı durumdadırlar. İşçi sendikaları, meslek odaları, demokratik kuruluşlar, devrimci kadrolar bu hayatî konuyla yeterince ilgilenmiyorlar. i.

Buna rağmen patronların fabrikalarının çalışması, büyük kentlerdeki burjuva konaklarının ısıtılması, hanımların evlerinde kısa kollu buluzlarla dolaşabilmeleri için, yarı aç işçiler daha çok üretmeye zorlanmakta, alınan verilerden az olunca ; aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır. H

- İş kazaları artmaktadır.
- İşverimi düşmektedir.
- İşçinin hastalıklara direnme gücü yitirilmekte ve her türlü hastalık arttığından ilaç harcamaları ile devamsızlık büyümektedir. ,
- İşçinin sosyal davranışı bozulduğundan (biyolojik neden) sosyal patlama olasılığı artmaktadır. ^

Olumsuz sonuçlar, sayılanlardan ibaret değildir. Buna rağmen patronlar ücretlerin dondurulmasını arzulamakta, enflasyonun işçi ücretlerindeki artışa taşı olduğunu iddia edecek kadar bencil ve sorumsuz davranmaktadırlar. Bu davranışa iktidarın katılması üzücüdür.

Halk deyişi ile otomobil için benzin neyse, insan için besin odur. Benzin ücretlerine zam yapılırca dolmuş, taksi ve otobüs ücretlerini 48 saat içinde artırmayı görev bilenler, etin 18 TL.'dan 30 TL yükselmesine ilgisiz kalmakta; insan havriyetine yaraşır biçimde yaşamak şöyle dursun, insan gibi beslenemeyen ve kavunlar gibi sadece bitkisel ve ucuz yiyeceklerle yetinme durumunda kalan işçiler, kendilerini ne kazalardan ne de hastalıklardan koruyamamaktadırlar.

İşçi sendikalarına, meslek odalarına, tüm devrimci demokratik güçlere, işçiden ve halktan yana aydınlara büyük işler düşmektedir. Aç insanları zorlayarak çalıştırmaya devam edersek, kazaların ardından sosyal patlamalar gelecektir. Bu bir doğa ve toplum yasasıdır.

(1) Birlik Haberleri, 21 Kasım 1975

(2) Nutrition and Working Efficiency, FAÖ, 1966